

LAUSUNTO

24.9.2012

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 25.9.2012 (U14/2012 vp, jatkokirjelmä 1. TEM 13.9.2012)


**Asia: Ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista; käsittely EU:ssa**

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 177 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 65 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Litteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja: kehittämispäällikkö Kirsi Väättämoinen  
puh. 040 839 7913  
kirsi.vaatamoinen@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry



Vertti Kiukas  
pääsihteeri



Riitta Särkelä  
johtaja

**SOSTE**

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry  
SOSTE Finlands social och hälsa rf  
SOSTE Finnish Society for Social and Health

[www.soste.fi](http://www.soste.fi)

SOSTE tarkastelee julkisia hankintoja koskevaa direktiiviehdotusta sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja laadun sekä niitä tuottavien järjestötoimijoiden näkökulmasta. Yhdymme pitkälti valtioneuvoston esittämiin näkemyksiin puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksesta, nostaen kuitenkin esiin seuraavia näkökohtia.

### **Hankintadirektiivin suhde valtioneuvoston sääntöihin**

Hankintoja ja valtiontukia koskevien sääntöjen yhteensovittaminen on osoittautunut erityisen pulmalliseksi, kun kyseessä ovat yleishyödylliset taloudelliset palvelut (SGEI). SGEI -tapauksissa kyse on ihmisten kannalta olennaisesta palvelusta, joita viranomaiset eivät tuota itse ja joita myöskään markkinat eivät itsessään tuota tyydyttävällä ehdolla. Julkisen vallan on ne kuitenkin turvattava. Tällöin viranomaiset voivat asettaa joillekin palvelua tuottaville toimijoille julkisen palvelun velvoitteen ja korvata tästä aiheutuvat kulut.

Komission uudessa valtioneuvoston paketissa painotetaan hankintamenettelyn ensisijaisuutta SGEI -palveluntuottajan valinnassa. Tässä ei oteta huomioon sitä, että hankintamenettelyt toimivat, kun markkinat toimivat. SGEIn käytön lähtökohtana taas on markkinoiden toimimattomuus. Erityisesti syrjäisillä, harvaan asutuilla seuduilla mahdollisia palveluntuottajia saattaa olla hyvin vähän, potentiaalisesti vain yksi. Näissä tapauksissa normaalien hankintamenettelyjen käyttö johtaa helposti turhaan byrokraatiaan ja ylihinnotteluun. Yhteiskunnan kannalta edullisempaan tulokseen voitaisiin päästä suorilla neuvotteluilla, joissa kaikki SGEI-toimeksiannon ehdot, ml. hinta, ovat koko prosessin ajan keskusteltavissa.

Pulman ratkaisemiseksi hankintadirektiivin 1 artiklaan tulisi lisätä kohta, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta yleiseen taloudelliseen etuun liittyviin palveluihin (SGEI) silloin, kun hankintaviranomaiset ovat avoimen ja yhdenvertaisen kohtelun vaatimukset täyttävän ilmoitusmenettelyn kautta todenneet, että palvelusta kiinnostuneiden talouden toimijoiden määrä on riittämätön tehokkaan hankintamenettelyn toteuttamiseen. Sovellettaviksi tulisivat kuitenkin edelleen perussopimuksen säädökset ja periaatteet, erityisesti avoimuuden ja yhdenvertaisen kohtelun vaatimukset, sekä muu unionin soveltuva sääntely, erityisesti valtioneuvoston koskevat säännökset.

### **Sosiaalipalvelut ja muut erityiset palvelut**

SOSTE pitää direktiiviluonnoksen sosiaalipalveluja ja muita erityisiä palveluja koskevaa erityissääntöä erittäin tärkeänä ja odottaa Suomen tukevan sitä myös jatkossa. Korkeampi kynnysarvo, laajempi hankintavalta palvelujen järjestämisessä sekä laadun painottaminen ovat ensisijaisesti tärkeitä sosiaali- ja terveyspalvelujen kannalta.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksessa tähän säännöstöön sisältyvään ilmoitusmenettelyyn on tehty lisäys, jossa jatkuvasti julkaistava ennakoilmoitus on nostettu vaihtoehdoksi hankintailmoituksen rinnalle. SOSTE kannattaa lisäystä katsoen, että se joustavoittaa hankintamenettelyä ketään syrjimättömällä tavalla ja saattaa näin myös tukea paikallisten palvelumarkkinoiden kehittymistä.

Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että avoimuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteet toteutuvat hankintamenettelyissä ja että hankintaviranomaisilla on mahdollisuus ottaa huomioon kyseisiä palveluja koskevat erityispiirteet. Jäsenvaltioiden tulee edelleen varmistaa, että hankintaviranomaiset voivat ottaa huomioon palvelun laadun, jatkuvuuden, saatavuuden, kattavuuden ja käyttäjien tarpeiden palveluille asettamat vaatimukset. Jäsenvaltiot voivat myös säätää, ettei näiden palvelujen hankinnassa ainoa ratkaiseva tekijä saa olla hinta. SOSTE katsoo, että näitä säännöksiä tulisi vielä vahvistaa tekemällä niistä velvoittavia. Siten jäsenmaiden tulisi varmistaa, että hankintaviranomaisilla olisi paitsi mahdollisuus, myös velvollisuus ottaa huomioon nämä näkökohdat.

SOSTE kummeksuu puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksessa tehtyä muutosta, jossa hotelli- ja ravintolapalvelut on lisätty tälle sosiaali- ja muiden erityisten palvelujen listalle. Alkuperäinen lista sisältää terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut, pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut, sosiaalietuuspalvelut, muut yhteiskuntaan liittyvät, sosiaaliset ja henkilökohtaiset palvelut, ammattiyhdistysten tarjoamat palvelut ja uskontoon liittyvät palvelut. Hotelli- ja ravintolapalvelut eivät nähdäksemme ole mitenkään verrannolliset listan muiden palvelujen kanssa. Ne ovat puhtaasti kaupallisia palveluja, joilla komission direktiiviä edeltävän selvityksen mukaan on merkittäviä rajat ylittäviä kauppavaikutuksia. Sosiaali- ja terveyspolitiikan näkökulmasta niiden lisääminen tälle listalle on perusteetonta ja hämmentävää. Kokonaisuuden eheyden ja ymmärrettävyyden takia lisäys on syytä hylätä.

### **Hankintamenettelyt**

Valtioneuvosto on aiheellisesti kiinnittänyt huomiota tarjousten tekemiselle asetettujen määräaikojen tiukentumiseen kompromissiehdotuksessa todeten, että tämä lisää heikosti valmistettujen tarjousten riskiä ja sitä kautta vaarantaa hankintojen laatua ja tehokkuutta. SOSTE korostaa myös, että kiristyvät määräajat vaikeuttaisivat erityisesti pienten toimijoiden osallistumismahdollisuuksia, koska niiden henkilöresurssit tarjousten valmisteluun ovat vähäisemmät. Markkinoiden monimuotoisen kannalta on tärkeää varmistaa kaiken kokoisille toimijoille tosiasialliset osallistumismahdollisuudet ja siksi ehdotetut määräaikojen lyhennykset tulisi hylätä.

SOSTE tukee kompromissiehdotukseen sisältyvää esitystä, jonka mukaan hankintayksiköt voisivat pyytää toimittajia täydentämään tai täsmentämään annettuja tarjouksia. Vähäiset virheet tai muotoseikat ovat nykytilanteessa erityisen kohtalokkaita pienille toimijoille, joille jokainen hankintaprosessi voi olla merkityksellinen toiminnan jatkumisen kannalta.

SOSTE kannattaa myös kompromissiehdotuksen esitystä, jonka mukaan jäsenvaltioiden täytäntöönpanovelvollisuuksiin sisältyy sen seuranta, miten pienet ja keskisuuret yritykset menestyvät julkisissa hankinnoissa ja tähän liittyvät strategiset linjaukset. Myös selkeämmät säännöt ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksista hankintamenettelyissä ovat tervetulleita.